

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 ռուբլ, կէս տարվանը 6 ռուբլ:
Առանձին համարները 5 կոպէկով:

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ:

Օտարաբաղադրացիք զիմում են ուղղակի
Тифлис. Редакция «Мшак»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տօն օրերէն):

Յայտարարութիւնն ընդունվում է ամեն լեզուով:

Յայտարարութիւնները համար վճարում են
խրաբանչիւր բառին 2 կոպէկ:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԴՐԱԿԱՆԱԿԱՆ

„ՄՇԱԿ“

ԱՄԵՆՈՐԵԱՅ ԼՐԱԳԻՐ

(ՏԱՍՆ ԵՒ ՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ)

ԱՌԱՋԻՆԿԱՅ 1884 ԹԻՒՆ

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՎԻ ՆՈՅՆ ԳԻՐԳՈՎ ԵՒ ՆՈՅՆ ՊՐՕԳՐԱՄԱՅՈՎ

Պ Ր Օ Գ Ր Ա Մ Ա

I. ՏԵՐԻՓԵՍԱՆ ԿԱՐԳԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ: II. ԱՌԱՋՆՈՐԿՈՎ ՅՕԴՈՒՄՆԵՐ: III. ՆԵՐԳԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Ընդհանուր յօդուածներ, թղթակցութիւններ, լուրեր: IV. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Ընդհանուր յօդուածներ, թղթակցութիւններ, լուրեր: V. ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ: VI. ՀՅՈՒՍՈՒՆԵՐ: VII. ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ: Ֆելիետոն, վէպեր, խրատներ և թարգմանական յօդուածներ գիտութեան ամեն ճիւղերից, թղթակցութիւններ: VIII. ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ: ԲԱԺԱՆՈՐԿՈՒԹԻՒՆ: Տարեկան 10 ռուբլ, վեց ամսով 6 ռուբլ, իւրաքանչիւր ամսով 1 ռուբլ: ՀԱՏՈՎ համարները 5 կոպէկ: ՀԱՍՏԵՆ. Тифлис, редакция «Мшак»:

Խմբագիր—Հրատարակող ԳԻՐԳՈՐ ԱՐՇՐՈՒՆԻ

ԲՈՎԱՆԳԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐԳԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Նամակ Սգնախոյ: Նամակ խմբագրին: Նամակ խմբագրին: Ներքին լուրեր:—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ: Արտաքին լուրեր:—ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ:—ՀՅՈՒՍՈՒՆԵՐ:—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ:—ԲԱժԱՆՈՐԿՈՒԹԻՒՆ: Լուսնային գիշեր:

ՆԵՐԳԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄՍԿ ՍՂՆԱԽՈՅ

Նոյեմբերի 15-ին

Մեր մինչև այսօր կատարած դործը մեր ուսումնարանների վերաբերութեամբ այնքան չընկնէ, այնքան փոքր է, համեմատելով այն մեծ կարևորութեան, պահանջին հետ, որ զգացվում է ամեն տեղ մեր գիւղականների մէջ, այս կարևոր դործը այնքան յետ է գցված կամ կիսատ թողված, որ արժէք հրաշքին մեր մանկավարժները և բոլոր ուսուցիչները խորին ուշադրութիւնը ինչպէս ասացինք, գրագիտութեան կարևորութիւնը

գիւղականները օրից օր սկսում են զգալ, հասկանալ: Եստ փաստը կան, որ հաստատում են այս խոսքերին համարութիւնը. գիւղացիները, որոնք որ և ինչ պատճառով չեն հարողանում տալ իրանց որդեղ ծխական ուսումնարան՝ յանձնում են տղաներ տիրացուն կամ գիւղի անուս գրագիրին, գոնէ զրեւ՝ կարգաւ սովորացնելու: Մի ուրիշ տեղ տեսնում են իրանք գիւղականները, առանց թեմական տեսչի գիտութեան, հիմնել են իրանց միջոցներով ուսումնարան. ծնողները հաւաքել են 10—15 երեխաներ, կարգելով այստեղ ևս նոյն տղան տիրացուն կամ անուս գրագիրին: Մեր ամենիս պարտքն է աջակցել, որքան կարելի է, գիւղացու այդ օրինաւոր ցանկութիւնները իրագործելու: Բայց այստեղ կարծաւ հարց է բարձրանում. ինչ միջոցներով կարելի է օգնել գրագիտութիւնը տարածելու այն գիւղերում, որտեղ ուսումնարան չը կայ, կամ որտեղից գիւղականները չեն կարող, հեռաւորութեան պատճառով, ուղարկել իրանց որդեղ հարեան գիւղի ծխական ուսումնարան: Այս հարցին կարելի է պատասխանել մատաղացից անելով առ այժմ միայն երկու միջոցների վրա. ա) հիմնելով շարժական

ուսումնարան և կամ, բ) հաստատելով «ուսումնարանի բաժանումներ» (Отделение школы) հարեան գիւղերում: Առաջին միջոցի, այսինքն շարժական ուսումնարանների նշանակութեան, նրա կազմակերպութեան մասին բաւական ընդարձակ և որոշ խօսել է ձեր լրագրի մէջ մեր երկրասարդ մանկավարժ պ. Գալստեանը, որը շատ մօտիկ ծանօթ է այդ կազմակերպութեան հետ. ես ուզում եմ խօսել երկրորդ միջոցի, այսինքն հետում նարանի բաժանումների վրա, որ շատ ուս մանկավարժների կարծիքով ամենաէական և դործնական միջոց է գրագիտութիւնը տարածելու գիւղականների մէջ: Խօսելով այս հարցի մասին, ես ուղղակի կը դառնամ պ. Բունակովի «Ռուսաց շարժական ուսումնարան» (Русская подвижная школа) վերնագրով բրոշիւրը, նա մանաւանդ որ մեր և ուս մանկավարժի առաջարկութեան ու կազմակերպութեան գաղափարի մէջ շատ քիչ էական տարբերութիւն կայ:

Պ. Բունակովը յիշեալ բրոշիւրի մէջ առաջարկում է շարժական ուսումնարանի համար մի որոշ կազմակերպութիւն, բացառում է նրա նշանակութիւնը, տալիս է յայտարարութիւն և որոշում է այդ առարկաների դասաւորութեան բնաւորութիւնը: Բայց շատ քան, ինչ որ ասում է պ. Բունակովը, չէ կարելի բոլորովին ընդունել: Խր ծրագրի համար ուսուցման կենտրոնն նա ընդունել է երեք գիւղ, նշանակելով այդ երեք գիւղի համար մի ուսուցիչ 400—500 ռ. ռոճիկով, ամեն ինչ՝ սենեակ, ուսուցիչ, խմորը և այլն պատրաստ: Ուսումնական տարին նա ընդունում է 36 շաբաթ, այսինքն 216 օր: Այդ ժամանակը նա բաժանում է, ինչպէս և հարկաւոր էր անել, երեք մասը՝ իւրաքանչիւր կենտրոնի համար 12 շաբաթ: Այժմ դառնանք ուսումնարանի նիւթական կողմին, թէ որքան է նստում ամեն մի գիւղին:

Խրաքանչիւր գիւղին ուսուցիչը ռոճիկով և ամեն ամեն ինչ պատրաստ մօտաւորապէս նրստում է 180—200 ռ.—ինչպէս տեսնում էք մի խոշոր դումար գիւղականների համար: Պ. Բունակովը ուսումնական տարին շարժական ուսումնարաններում ընդունում է 36 շաբաթ, այդպէս է ընդունում և պ. Գալստեանը. սրա հետ ևս չէ կարելի համաձայնել, որովհետեւ յայտնի է, որ հէնց որ դարձնել սկսվում է, գիւղականները խօսյալ դուրս են տանում երեխա-

ներին դաշտային պարապմունքներով զբաղվելու. նոյնը անում են և աշակերթի, հնձի ժամանակ, էլ չեմ յիշում ուրիշ շատ պատահական դէպքեր, որ աշակերտը պակասում է ուսումնարան երթեկելուց (հէնց անցեալ տարի Բագուում ընկ. ուսումնարաններում ուսումնական տարին 156 օր ունենք. բայց սա, ի հարկէ, մի բացառիկ դէպք էր... Բայց միթէ գիւղում չեն կարող այդ կամ դրա նման դէպքեր կրկնվել...) Ուսումնական տարին գիւղում, շարժական ուսում. համար, միջին թիւը կարելի է ընդունել 140 օր: Ասացէք խնդրեմ, ուսման օրերի համեմատաբար այսպիսի փոքր ժամանակամիջոցում կարելի է ընդունել մէկ ուսումնարան երեք կենտրոնի համար:

Այն ժամանակ ամեն մի կենտրոնում ուսուցիչը կարող է պարապել միմիայն մօտաւորապէս 46 օր ամբողջ ուսումնական տարվա մէջ: Պ. Գալստեանն էլ կը համաձայնվի ինձ հետ, որ այսպիսի կարճ ժամանակում հազիւ թէ կարելի լինի գիւղացի երեխաներին սովորացնել գրել-կարդալ, հաշուել և մի փոքր էլ կրօն: Իսկ եթէ շարժական ուսումնարանը կազմակերպել միայն երկու կենտրոնի համար, արդեօք կարևորութիւն կայ հիմնել շարժական ուսումնարան. աւելի լաւ չէր լինի, որ իւրաքանչիւր գիւղ ունենար իր սեփական մշտական ուսուցիչը, որովհետեւ շարժական ուսումնարանը միայն երկու կենտրոնի համար պահանջում է մօտաւորապէս 300 ռ: Ես կարծում եմ, որ այսպիսի մի դուժարով գիւղը կարող է ձեռք բերել իր սեփական այնպիսի ուսուցիչ, որպիսին ունի և մեր իւրաքանչիւր ծխական ուսումնարանը: Բայց շարժական ուսումնարանի գլխաւոր անյարմարութիւնը, ինչպէս մանկավարժական, այնպէս էլ առօրեայ կեանքի մէջ կայանում է նրանում, որ հազիւ թէ գիւղացի մանուկները, ուսուցչի միւս գիւղը անցնելուց յետոյ, գիրքն անգամ ձեռք տանեն ուսուցչի թողած ծրագրով լրացնելու համար, էլ չեմ յիշում միւս անյարմարութիւնը, որ ուսուցման առաջին տարին տնային խնդրոյն աշխատանք տալը բոլորովին անպարզին է համարվում: Բայց սա գիւղացու համար բոլորովին անհասկանալի, մի անբացատրելի հանելուկ կը լինի, թէ ինչպէս իր որդին, առանց ուսուցչի, կարող է մի բան սովորել: Մենք ասացինք բոլորը, ինչ կարելի էր ասել շարժական ուսումնարանի անյարմարութեան մասին: Այդ է պատճառը, որ մի քանի ուսու-

ներ — Չեռնոցներ, — աղաղակեց նա:— Խրաւ, ձեռնոցներ է, — կամայ կրկնեց Օլգան և արժանի խօսեց նրա երեսին:— Յիտ ուղարկիր, — հրամայեց մայրը, — երբ նրան... — Գրե՛մ, — պատասխանեց Օլգան, վեր բարձրացնելով իր հպարտ դուլը:— Կու իրաւ ես ասում: Մի գրիր, բայց հէնց այս բողբոս յետ ուղարկիր այդ ձեռնոցները: Նա արդէն չափն անցնում է: Ի՛նչ էլ մարդ է եղել: Նա ի՛նչ է երեխայում իրան, չը լինի թէ ուղում է հաճոյանալ զրեւ, բաներ ընծայել և յետոյ քեզ հետ պատվիկու առաջարկութիւն անել: Նա փչացրեց իմ ամբողջ օրը:— Օլգան կրեց ձեռնոցները և յետ ուղարկեց Տուբալին: Նա չեկա մեզ մօտ ճաշելու, ներդրութիւն խնդրեց, որ տկար է, և իրաւ հիւանդ էր, արդէն մի բանի տարի էր, որ նա տանվում էր կուրծքի ցաւով: Մեր տանը ուրախութեան բաժանիկներ միմեանց էին զարկում և Օլգան բարեօրոհում նման թուրքում էր դահլիճի մէջ, բայց այդ միջոցին Տուբալը պատկած էր իր յարկաւ դաշակի վրա և հազիւ հառաչում էր: Երբեմն, երբ նա ընկնում էր լինում խորին մտածութիւնների մէջ և կամաց լաց էր լինում, այդ ժամանակ քաջաիրտ միջոցից մէկը վազում, մօտենում էր նրա մահաճակին, և նա կերակրում նրան փլաւնդներով, որ միանցած էին լինում նրա սեղանի վրա:

Գեղեցիկ կինը, որ գտնվում էր իմ առջև յատակի վրա, շարժվեցաւ, առանց ընդի դարձնելու.

րիկ տնային, նա շատ անգամ գտնում էր երիտասարդին իր հին սպիտակեղէնները կամ կօշիկները կարկատելի և այդպիսի դէպքերում վարձակաւորը շփոթված կերպով վրա էր պրծնում, որոնում էր սենեակի մէջ մի որ ինչ, այլ բան և ձգում էր այդ առարկաները մի անկիւնում: Միայն այդ ժամանակ նրա դէմքը վրա երևում էր մի նուրբ կարմրութիւն, իսկ ուրիշ ժամանակներում նա շատ դուռնալի էր, մինչև անգամ դեղնած երեւը պատած սաւաղելով: Բայց հէնց որ Օլգան նստում էր նրա գրասենեակի մօտ, նա դառնում էր բոլորովին ուրիշ մարդ, վեր էր առնում ձեռքում մեծ քանոնը և բռնում էր նրան մի այնպիսի փնտրիմամբ, որպէս հեծնազօրը, նստած ձիւ վրա, բռնում է իր սուրը: Նրա ձայնը դառնում էր զօրաւոր, իսկ աչքերի մէջ վառվում էր լուրջ և հանդարտ բոց, որը Օլգայի սրտին խիստ ախորժ էր, — և նա ինքը չը գիտէր թէ ինչու: Բայց երբ Օլգան թեքվում էր իր տետրակի վրա, մայր ժամանակ նա զգում էր, որ երիտասարդի աչքերը քնքշութեամբ նայում էին իր վրա: Երբեմն, երեկոյան վերջաւորս պահում, նա դուրս էր հանում իր բարձի տակից մի հին, կեղտոտած տետրակ և Օլգայի համար կարդում էր ոտանաւորներ: Նրանց խիստ ճաշակով ու հասկացողութեամբ ընտրել էր նա ամենալավ բանաստեղծները, և կարգաւոր ժամանակ մի ինչ-որ օգետութեան ու գեղեցկութեան ճառաբանութիւն կենդանացնում էր նրա ցամաքած

Բ Ա Ն Ա Ս Ի Ր Ա Կ Ա Ն

ԼՈՒՍՆԿԱՅ ԳԻՇԵՐ

— Տեղային զարդի վարժապետը սովորեցնում էր Օլգային գեղագրութիւն, թուրքաւորութիւն, բերականութիւն և սովորում էր նրան բարձր ձայնով կարդալ: Այդ անում էին անհրաժեշտութեան պատճառով, որովհետեւ նա զեռ չը գիտէր ուղղաւորութիւն, երբ ստացաւ առաջին սրբահարական նամակը, և ե, բեք չը սովորեց անսխալ գրել: Այդ պարագային իր համար վարժապետին սենեակի որոշեցին փոքրիկ անտիկ մէջ, որը գտնվում էր այդիւմ, և այնտեղ կերակուր էին ուղարկում իրանց սեղանից: Վարժապետին կոչում էին Տուբալ: Ես այս բողբոս էլ տեսնում եմ նրան: Կա մի ամօթիւն երիտասարդ էր, խոշոր, բոլորակ ու կարճատես աչքերով և չափազանց երկայն ձեռքերով, հազիւ ունէր լայն կարմրագոյն բաճկոնակ, որը գնել էր նա մի դուքսի սենեկապետից: Բայց կարմրագոյն բաճկոնակի տակ բարձր կում էր մարդկային ագիւլ սիրտ, լցված սիրով ու բարութեամբ: Ամեն ժամանակ պատրաստ էր նա զոհն իր կեանքը, մինչև անգամ նրա համար, երբ պէտք էր ջրից դուրս քաշել մի խեղդովող կատուի ձայն: Երբ Օլգան մտնում էր նրա փոք-

մանկավարժներ աւելի նպատակաւորմամբ և օգտակար միջոց են համարուած գրադիտութիւնը տարածելու համար, հիմնելով ուսումնարանի բաժանումները: Նրանց կարծիքով, այդ ուսումնարանը հետեւեալ կերպով պէտք է կազմուի: Գիւղում վարձու են ուսումնարանի համար մի յարմար սենեակ: Վառելափայտը և այլ մանր ծախսերը հոգում են աշակերտների ծնողները: Բարեգործական ընկերութիւնները ուղարկում են հարկաւոր գրքերը: Թողլով, գրիչ և ինչ որ հարկաւոր է սկզբնական ուսուցման համար (կամ իրանք ծնողներն են գնում): Այստեղ ուսուցիչ նշանակվում է մի աշակերտ, որ աւարտել է իր ուսման ընթացքը 4 տարեկան դասընթացը ունեցող գիւղական կամ քաղաքային ուսումնարանում, ի հարկէ, այս աշակերտը պիտի լինի քիչ թէ շատ առաջուց նախապատրաստված և աւելի յառաջագնաց ընդունակ: Ուսուցչին ռոճիկ նշանակում են 80—100 ր: 40 ր. տալիս է գիւղի եկեղեցին, 60 ր. իրանք գիւղականները: Թեմական տեսչի կարգադրութեամբ հարեան գիւղի կամ քաղաքի ուսուցիչը շարաքով մի կամ երկու անգամ (եթէ երկու ուսուցիչ ունի այդ ուսումնարանը) գնում է այդ գիւղը և դիտում է ուսուցչի պարագայ-մունքը, հրահանգ է տալիս, առաջնորդում է նրան, հիւրընդունում ամեն առարկաներից տալիս է օրինակելի դասեր, որից փոքր ուսուցիչը օրինակ է վերցնում գործը այդ ձևով շարունակելու համար: Մենք համոզված ենք, որ ոչ մի ուսուցիչ մերժելու չէ յանձն առնելու այսպիսի աշխատանք առանց վարձատրութեան, միայն թէ միջոց ունենայ հասնելու տեղը, ուր որ գտնվում է ուսումնարանը, այն գիւղը ուղարկում է իր ձին ուսուցչի համար: Բանալով այս ձևով ուսումնարանի բաժանումները, մենք կարծիքով համարում կունենանք ամեն գիւղում ուսումնարան, որ այնպէս թանկ չէ նրա-տում, բայց որտեղ խեղճ թէ հարուստ գիւղացու օրդին սովորում է գրագիտութիւն: Այս ձևի ուսումնարաններ հիմնելու գաղափարը թէև, ճշմարիտ է, նոր է սկսվել Ռուսաստանում, բայց ուսումնական տարվայ վերջը այսպիսի ուսումնարանի աշակերտը կարող է բաւական աշուղ, դրում է կարգադրած, վճարում է թեթև խնդիրներ, դիտէ «Հայր մեր» և այլն, իսկ ինչպիսի ուրախութիւն է պատճառում ծնողներին, որ իրանց որդի-քը գիտեն գրել-կարդալ—անկարելի է նկարագրել: Ահա թէ ինչու վրա պիտի դարձնեն ուսուցիչներ, մեր կարծիքով, թեմական տեսչները և նրանք բոլորը, որոնք նախաձեռնողի են ժողովրդական լուստարութեան գործին:

Սա համարվում է ամենաշահական և էական միջոցը գրագիտութիւնը տարածելու գիւղական ժողովրդի մէջ:

Մենք գիտենք և համոզված իսկ ենք, որ պ. Աղայեանցի տեսչութեան մէջ հաստատվելու օրից պէտք է որ մեր թեմի բոլոր ուսումնարանները կերպարանափոխվեն: Վերջին ժամանակները Վրաստանի թեմի ուսումնարանները ամենայն կողմից թէ ուսումնական, թէ անտեսական այնպիսի անուշադրութեան էին մատնված, այնպէս

բարձի թողի արած էին, որ ամեն տեղ հոգաբարձուներ և ուսուցիչներ, ժողովրդի և երեց-փոքանների մէջ այնպիսի կռիւներ, անբաւականութիւններ էին տիրում, որ միայն պ. Աղայեանցի պէս ժողովրդական, նրա ցաւերը հասկացող, նրա հասկացողութեամբ ու լեզուով խօսող մարդը կարող է ամեն բան կարգի բերել, ամեն բան, որ մեատում է ուսումնարանների յառաջագիտութեան գործին վերացնել, ամեն տեղ հաշտութիւն ձգել: Թեմական տեսչութեան մէջ հաստատվելու օրից պ. Աղայեանցը չըբլում է գաւառները, ամեն տեղ, ուր էլ որ անցնում է, (բայց նա ամեն տեղ անցնում է) տալիս է ամեն առարկաներից օրինակելի դասեր, խրախուսում է ուսուցիչներին, հրահանգ է տալիս նրանց, ընտրում է նրանց համար մանկավարժական գրքեր և ամառ-գիրներ, յորդորում է հոգաբարձուներին, հասկացնում է իրանց բարոյական պարտականութիւնները և այլն:

Գանձակից՝ Նուխի-Չաքաթալայի վրայով, ամսիս չորսին հասաւ Այնաթի թեմական տեսչու պ. Աղայեանցը: Ուղիղ չորս օր մնաց այստեղ: Նա իշած էր ուսումնարանում: Այստեղ էլ խոս-վութիւններ և պատճառով, հոգաբարձուներից երկուսը արդէն տուել էին իրանց հրաժարականը, բայց տեսչը մի հոգաբարձուի տուն անձամբ գնալով, միւսին իր մօտ հրաւիրելով խնդրեց, յորդորեց յետ առնել իրանց հրաժարականը, հասկացրեց, թէ ինչ մեծ գործի են ծառայում, և այլն: Հոգաբարձուները ողորկեցան և մնացին իրանց պաշտօնի մէջ: Երբորը օրը հոգաբարձական ժողով կազմեց: Ներկայ էին բոլոր հոգաբարձուները: Ժողովում որոշվեցաւ պահանջել հին հոգաբարձուներից մանրամասն հաշիւ: Բանալով եկեղեցուն կից միմիակամութեան համար խանութ, բացի այս, տեսչը ծանօթանալով ուսումնարանների աղբիւրների հետ, առաջարկեց նոր աղբիւրներ գտնել: Նախագահ ա. ք. Տէր-Աստուածատրեան և հոգաբարձուները (եղիւն քահ. Տէր-Աստուածատրեան, պ. պ. Գողայեան և Տէր-Մատթէոսեան) բոլորը միաբերան խոստացան այդ մասին առանձին խորհուրէ: Տեսչը բացատրե-ման հոգաբարձութեանը իրական ուսումնարանների մեծ նշանակութիւնը մի ժողովրդի, ազգի համար, մանաւանդ այսպիսի վրացական հայերի համար, առաջարկեց ընդարձակել օրիորդաց ուսումնարանի չինութիւնը և կամ նոր ուսումնարան կառուցանել, յայտնելով, որ ինքը պատրաստ է օգնելու այդ բանում: Հայր եղիւն Տէր-Աստուածատրեանը յայտնեց տեսչին, որ այդ մասին ինքը արդէն մտածել է դիմել մի քանի հարուստ սղջախեցիներին, որոնք ապրում են Թիֆլիսում և Ռուսաստանի մայրաքաղաքներում: Տեսչի ոչ միայն ցանկութիւնն է, այլ և աշխատելու է ամենայն կերպով Այնաթի օր. ուսումնարանը միջնակարգ դպրոց դարձնել և այդ գործը դժուար չէ կատարել Այնաթում, ուր հասարակութիւնը արդէն գիտակցաբար գիտում է իր մայրենի լեզուի կորուստը և նրա նշանակութիւնը: Նա ուզում է իր մայրենի լեզուն սովորել: Յանկատում ենք յարգելի հո-

գաբարձուներին կատարեալ յաջողութիւն և եւանդ ի կատար ածելու այն բոլոր խոստումները, որ արեցին տեսչին:

Միւս օրը տեսչը այցելեց երկուսն ուսումնարանները, լսեց ամեն մի ուսուցչի դասը և ամեն-քին հարկաւոր նկատողութիւններն արաս: Վերջը ինքը տուեց մի օրինակելի դաս մայրենի լեզուից, որից ուսուցիչները շատ բան սովորեցին: Տեսչը ընդհանրապէս գոհ մնաց թէ ուսումնարանների նոր կազմակերպութիւնից և թէ ցոյց տուած յառաջագիտութիւնից, մանաւանդ օր. ուսումնարանի, որտեղ ուսանում են 60 աշակերտուհիներ: Օրիորդական ուսումնարանը, թէև 7—8 տարի է գոյութիւն ունի, բայց կարելի ասել, որ սա իսկապէս հիմնվում է անցեալ տարվանից, երբ ուսումնարանի ղեկավարութիւնը անցնում է երիտասարդ եղիւն քահանայ Տէր-Աստուածատրեանի ձեռքը, որը ոչինչ անձնական աշխատանք չէ խնայում ուսումնարանները յառաջագիտութեան մէջ պահելու համար: Այնեալ տարինեւում աշակերտուհի-ների թիւը 20—25 չափից անցնելու չէ եղել, իսկ անցեալ տարվանից, երբ նոյն քահանայի առաջարկութեամբ հրաւիրվում է ուսուցչուհի տիկին Ստեփանեանցը, աշակերտուհիների թիւը եռապատկվում է, այնպէս որ մի քանի մասնաւոր օրիորդական ուսումնարաններ չը կարողանալով մրցել հայ օրիորդական ուսումնարանի հետ, այս տարի բոլորը փակվում են: Տիկին Ստեփանեանցը այն հազուադէպ ուսուցչուհիներից է, որ գիտեն շուտով գրաւել հասարակութեան յարգանքը, սէրը, համակրութիւնը և ըստ այնմ գործել: Թող ընդունէ յարգելի տիկինը մեր ամենին հրապարակա-կան շնորհակալութիւնը: Այնպիսի ուսումնարան-ների մասին թէև շատ բան ունենք գրելու, բայց այդ թողնում ենք մի ուրիշ անգամ, որովհետև առանց այն էլ այս անգամ նամակս շատ երկարացաւ:

Պ. Աղայեանցը խրախուսելով բոլոր ուսուցիչ-ներին և հոգաբարձուներին, ամսոյս 7-ին ուղևորվեցաւ Վերնիսիլիս քաղաքի նոր օրիորդական ուսումնարան բանալու: Այն տեղից տեսչը պիտի գնար Թեւալ, որով ամբողջացնում է առաջին շրջանաւորութիւնը իրան յանձնված թեմի բոլոր ուսումնարաններում:

Մենք մեր կողմից ցանկանում ենք պ. Աղայեանին կատարեալ յաջողութիւն:

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳԻՆ

Թիֆլիս, 23 նոյեմբերի

Միտի 20-ին տեղի ունեցաւ Արծրուհու թա-րօնական դահլիճում, Հայոց Կովկասի Բարեգործական Ընկերութեան ընդհանուր ժողովի նիստը: Ներկայ էին մօտ յիսնի չափ անդամք:

Ժողովի պարագլուխն առաջարկված նիւթերից ընկերական վերաստուգող Յանձնաժողովի զեկուցման պարտականութիւնը և նոյն Յանձնաժողովից կազմած հրահանգը՝ վերաստուգողութեան գործը անսանձին գոտարձատրութիւն, վերադարձել էր իր կառուածները, ապրում էր գիւղական անտես-սութեամբ: Նա ծաղրով էր վերաբերվում թէ դե-պի գիւղականները, թէ դեպի պիտեան և թէ դեպի ռե-վոլյուցիոնները: Նա ընդունակ էր ծիծաղել ներ-կայացման ամենատարաբաւ տեսարանների ժա-մանակ, և, տեսնելով, որ Օլգան լաց է լինում, նա միայն նկատեց, ևս ուրախ եմ, որ ձեր դէմքը կարմիր դեղով քսված չէ, նայեցե՛ք մեր տիկին-ների արհաւիրած արտասուքներին:—Եւ իրաւ, այն ընդհանուր ողբակցութեան մէջ, տիկինների երեսի կարմիր ներկը արտասուքից ողողվում էր, ցած էր հոսում, ներկայացնելով մի ողորմելի և մի և նոյն ժամանակ ծիծաղելի տեսարան:

Մի հեղեղական ժպիտ չարժեք Օլգայի շրթունքը և երեսն հանեց նրա հիւսիսային առամակը:

—Թատրօնից յետոյ, —շարունակեց նա, —այդ մարդը ճանապարհ դրեց մեզ մինչև մեր կառու-մօտը և թողնուած ինքնորից այցելել մեզ: Նա չուտով եկաւ, և յետոյ աւելի յաճախ սկսեց գալ մեր տունը: Օլգայի մայրը միշտ պատրաստ ունէր անթիւ ներողութիւններ, կամ նրան պէտք էր մը-տիկ տալ ծնեկներին, կամ մառանը կարգի դը-նել, այնպէս որ, Օլգան միշտ նրա հետ միասին էր մնում: Միշտ այդ ժամանակ խօսում էր օ-տար երկրների մասին, Գերմանիայի, Իտալիայի և Ֆրանսիայի մասին: Նա եղել էր Բերլինում, Վե-

կատարելու մասին, ապագայ յանձնաժողովների համար իրեն ձեռնարկ:

Յանձնաժողովի զեկուցումից երեաց որ խորհուրդ արտուղիւ էր կանոնադրութեան 31-դ յօդուածից, որի համար բացատրութիւն տուեց խորհրդի անդամներից մին՝ և Ժողովը, առանց դժուարութիւն յարուցանելու այդ վերաբերու-թեամբ, արտօնեց ընդհանուր ժողովի նախագահին վաւերացնել հաշիւները:

Ոչ յօժարութեամբ կը յիշենք այստեղ, բայց պէտք է յիշել, թեմիս ի զգուշութիւն ապագայում, որ յիշեալ խորհրդի անդամն ինչպէս ամենայնիւ առանց փոթորիկի չանցաւ, չնորհիւ խորհրդարանական պատշաճողութիւնը պահպանելու անփոփո-թեան:

Պարոն նախագահը, այնուհետև կցելով կտրված թելը, առաջարկեց ժողովի ընտրութեանը Յանձնաժողովի կազմած հրահանգը:

Յունիսի 5-ի ընդհանուր ժողովը յանձնել էր յանձնաժողովին Ընկերութեան գումարների մօտեց կից հաշիւները վերաստուգելու համար մի հրահանգ մշակել: Յանձնաժողովն արել էր այդ, և խորհուրդը նոյնը ներկայացնում էր ներկայ ընդհանուր ժողովին: Ընդունուեցան, աննշան փոփոխութեամբ, այն բոլոր յօդուածները՝ որոնք վերաբերվում էին Ընկերութեան եկամտից գումարների, գումարաւոր-ների և գույքերի հաշիւների վերաստուգողութեան գործին: Մեթոնեցան այն յօդուածները, որոնց գործութեամբ վերաստուգող Յանձնաժողովի իրաւունքը կը տարածվէր խորհրդի նաև ընդհանուր գործունէութիւնը ընդհանուր ժողովի վրա, որ դուրս է կանոնադրութեան 44-դ յօդուածի ա) կէտով յանձնաժողովին տրված իրաւունքի սահմանից:

Ժամանակը արդէն ուշ լինելով յայտարարված ընտրութիւնները մնացին յատկապէս դոցա հա-մար ի մօտոյ գումարվելը ընդհանուր ժողովին:

Ժողովական

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳԻՆ

Թիֆլիս, 24-ին նոյեմբերի

«Մեղու» № 110 խմբագրական մի յօդուած ցաւաբ արտի նկատում է, որ իբր թէ ևս հրաւէր կար դալով Մոդուլ. եկեղեցու ժողովրդականների նոր երեցիկների ընտրութեան մասին, իմ մի ծա-նուցման մէջ («Մշակ» № 177) յարձակվել եմ Գալիանեան ուսումնարանի մէջ գործող երիտա-սարդութեան վրա, կոչելով նրան Մոդուլ եկեղեցու հաղարներ և տառը հաղարները չուայլով: Զր գիտեմ ինչն է ստիպել «Մեղու» պ. յօդուածա-դրին այդպիսի մեկնութիւն տալու իմ առածին, բայց ևս բաց թողնելով նրա գրուածքի միւս կէ-տերը, այսքանս կասեմ, որ ինքս լինելով ուսումնարանի բարեւարութեան և յառաջագիտութեան նախաձեռնողի, որքան կը հասկանամ ինձ ըն-թերցողները, երբեք մտքովս էլ չեմ անցկացրել նրա վարչութեան և նրանում պաշտօն տանող երիտասարդների գործունէութեան վրա յարձա-կուել: Բայց թէ նրանք ևս անտարբեր են դէպի

նրա կործրը աւելորդութեան մէջ էր:—Ես չեմ կարող կարգով պատմել Լեօպոլդին բոլորը, ինչ որ եղաւ, —շարունակեց նա,—ես տեսնում եմ խիստ շատ բան միանգամից, տեսարանները ան-դադար փոխվում են, նրանք անցնում են նոյն-քան արագութեամբ իմ աչքերի առջևից, ինչ-պէս անցնում են ամպերը մերկիկ ժամա-նակ: Ես տեսնում եմ բոլորը, ինչպէս որ կար, տեսնում եմ ամեն մի ստուեր, ամեն մի լոյս և գոյն, լսում եմ ամեն մի ձայն:—Գե-րասանների մի տարաշքիլ խումբ, Մօլդաւիայից Լեհաստան դնալու ժամանակ, ճանապարհին մը-նաց կալումայում, մի քանի ներկայացուցիչներ տա-լու համար: Այդ լուրը արագութեամբ տարածվե-ցաւ բոլոր շրջակայքում, և հետեւալ կիրակի նշա-նակված էր առաջին ներկայացումը: Այդ օրը հա-մարեա բոլոր կառուածատէրները հրամայեցին լը-ծել իրանց փորձիկ ձիւներին և իրանց կանանցը և աղջիկներին տարան թատրօն: Բնով շինված էր հիւրանոցի մեծ, բայց բաւական ցած դահլի-ճում, այնպէս որ, դերասաններից մի քանիսի գը-լխարկների մաշկ բարձր ցցուեքը դիպչում էր ամ-պերին: Բայց այստեղանային բոլոր հանդիսական-ները շատ ուրախ էին: Ներկայացնում էին «Վար-վարա Ռադիկիլի» անունով ողբերգութիւնը: Մինչև ներկայացման սկսելը մանկահասակ երե-կանները չըջապատել էին մի կառուածատ-

րոյ, միջին տարիքով, որը բաւական անփոփ-կերպով նստած էր լուսամուտի մէջ և ոտները խաղացնում էր:—Հիմա ուր է ձեր այնքան գովա-տանած գեղեցկուհին,—հարցրեց նա, իր բերնից լողորկով: Նրա խօսակցիներից մի քանիսը բար-ձրացան ոտների մատների վրա և սկսեցին նայել դէպի դուռը: Վերջապէս Օլգան մտաւ դահլիճը:—Անտարակոյս, դա այն օրիորդն է,—ասաց կա-լուածատէրը մի քանի րոպէից յետոյ,—էլ ուրիշ ի՞նչ կարող է լինել: Որպիսի հրաշալի արարած է:—Յետոյ նա մօտեցաւ Օլգայի ծնողներին և իրան ծանօթացրեց նրանց հետ: Նրա անունը մեր բոլոր շրջակայքում յայտնի էր, այդ պատճառով նրան շատ լաւ ընդունեցին: Օլգայի մայրը, նրա հետ խօսելով, քաղցրութեամբ ժպտում էր, իսկ Օլգան ուշադրութեամբ լսում էր, թէ ինչ էր խօսում այդ մարդը: Հենց առաջին անգամից նրա ինք-նավտահոթութիւնը դարձաբեր օրիորդին, բայց նա երբեք չէր կարող մտածել, որ կարող էր սիրել այդ մարդուն և թէ նա կարող էր լինել իր ամուսին: Բայց այստեղանային, այդ ամուսնութիւնը կատարվե-ցաւ ոչ ուշ, քան հինգ շաբաթից յետոյ: Իսկապէս, նա ամենեւին հաճոյ չէր թոււում օրիորդին, բայց նա ազդոււմ էր օրիորդի մէջ մի առանձին յար-գանք, իսկ այդ աւելի մեծ արժէք ունի կոնջ աչ-քում: Միշտ ուսեալ էր, շատ ճանապարհորդու-թիւններ էր արել, և սեպհականացնելով իրան մի

առանձին գոտարձատրութիւն, վերադարձել էր իր կառուածները, ապրում էր գիւղական անտես-սութեամբ: Նա ծաղրով էր վերաբերվում թէ դե-պի գիւղականները, թէ դեպի պիտեան և թէ դեպի ռե-վոլյուցիոնները: Նա ընդունակ էր ծիծաղել ներ-կայացման ամենատարաբաւ տեսարանների ժա-մանակ, և, տեսնելով, որ Օլգան լաց է լինում, նա միայն նկատեց, ևս ուրախ եմ, որ ձեր դէմքը կարմիր դեղով քսված չէ, նայեցե՛ք մեր տիկին-ների արհաւիրած արտասուքներին:—Եւ իրաւ, այն ընդհանուր ողբակցութեան մէջ, տիկինների երեսի կարմիր ներկը արտասուքից ողողվում էր, ցած էր հոսում, ներկայացնելով մի ողորմելի և մի և նոյն ժամանակ ծիծաղելի տեսարան:

Մի հեղեղական ժպիտ չարժեք Օլգայի շրթունքը և երեսն հանեց նրա հիւսիսային առամակը:

—Թատրօնից յետոյ, —շարունակեց նա, —այդ մարդը ճանապարհ դրեց մեզ մինչև մեր կառու-մօտը և թողնուած ինքնորից այցելել մեզ: Նա չուտով եկաւ, և յետոյ աւելի յաճախ սկսեց գալ մեր տունը: Օլգայի մայրը միշտ պատրաստ ունէր անթիւ ներողութիւններ, կամ նրան պէտք էր մը-տիկ տալ ծնեկներին, կամ մառանը կարգի դը-նել, այնպէս որ, Օլգան միշտ նրա հետ միասին էր մնում: Միշտ այդ ժամանակ խօսում էր օ-տար երկրների մասին, Գերմանիայի, Իտալիայի և Ֆրանսիայի մասին: Նա եղել էր Բերլինում, Վե-

նտիկում, Ֆլորենցիայում և Փարիզում, բարձրա-ցել էր Վեդուլի վրա և նաւով շրջել էր ծովի վրա: Նա երկար խօսում էր, թէ ինչ յառաջադի-մութիւն են արել ուրիշ ազգերը, մի և նոյն ժա-մանակ չը ստորացնելով իր սեպհական ազգի ըն-դունակութիւններն ու ձգտումները: Բոլորի մէջ ինչ որ խօսում էր նա, երեսմ էր խիստ օգտա-ւետ պարզութիւն և ջերմութիւն: Նրա կանխա-տեսութիւնը սահման չունէր: Ուրիշ կանայք նրան անքաղաքավարի էին համարում, բայց եթէ Օլգան վար էր գցում իր թելի կծիկը, այդ ժամանակ նա, կաշմակի նման, վրա էր պըծնում և վեր էր առնում կծիկը: Եւ միանգամ, երբ նա ծնկնով վրա չըբեց օրիորդի առջև և հաղցրեց նրան տառը իր յիշերից, այդ ժամանակ բաւականութիւնից ա-րեւել խիկը Օլգայի երեսին: Միշտ մասին շատ բաներ էին խօսում: Անուանում էին նրան դա-ժան, խոստասիրտ և հպարտ մարդ, բայց նրա սուր խելը, ընդարձակ հմտութիւնները, բազմա-յոյն ուսումը և նրա թաւան լաւ կարողութիւնը գրաւել էին դէպի նա անհամեմատ յարգանք ամ-բողջ շրջակայքում: Գիտէին, որ նա վարում է իր տնտեսութիւնը նոր սխտեմայով, որ նա պարզ-քիւր չունի, և համարում էին նրան ամենալաւ-ինասաց: Որքան երկչոտութեամբ էին նայում նրա վրա ուրիշ տիկինները, այնքան անտարբեր էր Օլգային տեսնել թէ որպէս այդ գորտը

եկեղեցւոյ կարգները, ինչպէս անտարբեր են սը-
րանից մի քանի տարի առաջ եկեղեցւոյ ունե-
ցած շաշմուղ պարտնները, այդ է իմ ասածը և
այդ ուղիղ է, բայց այդ չէ նշանակում թէ շաշ-
մուղները Գալիանեան դպրոցի մէջ դրժողներն են:
Մենք ևս մեր կողմից շատ ցաւում ենք, որ մեր
պարզ խօսքը «Մեղութիւն» յօդուածագրի կողմից
նկարագրուած է այդպիսի բացատրութեամբ, որը
մեր մտքից անգամ չենք անցկացրել:
Բայց թէ որքան բարդական կապ պէտք է
պահպանուի ուսումնարանում գործ կատարող
երկուստարուծութեան և այն եկեղեցւոյ մէջ, որի
ծոցում զետեղված է այդ ուսումնարանը, մենք
մի ուրիշ անգամ կը դառնանք այդ հարցին:

Պ. խմբագիր. խնդրում եմ տեղ չնորհէք սրան
ձեր լրագրի մօտակայ համարներից մինում, եթէ
արժան կը համարէք—ի գիտութիւն ընթերցող-
ներին:

Մուշեղ քահանայ Տէր-Ղևոնդեանց

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մարտաբաղբի լրագիրները հաղորդում են որ
այն ուսւ վաճառականները որոնք զբաղված են
քարի առուուրով, այժմ մեծ կորուստներ են
կրում: Մի քանիսն են ահապէս գումարով սնան-
կացան: Օրինակի համար նրանցից մէկը սնան-
կացաւ 3 միլիոն գումարի:

ԴԻՐԻՆԵՆԻՑ մեզ գրում են հետեւեալը. «Այս
տարվայ Ձրօրհները օրը պատահած ցրտից պա-
տեղի այգիները բաւական միջատիկան, այնպէս
որ այգեւեղերից շատերը սովորական բերքի կէ-
սը, իսկ ոմանք չորրորդ մասը հազիւ ստացան:
Բայց կան այնպիսի այգիներ, որոնք հիւսիսային
հողմից աւելի պատասպարված լինելով, անցեալ
տարվանից ոչ սակաւ պտուղ տուին, մանաւանդ
սև հաղորդ: Մասնագէտների կարծիքով հաղորդի
որքը ցրտից միջատվում է, եթէ ցուրտը հասնում
է 17 աստիճանի, իսկ Ձրօրհները օրվայ ցուրտը չա-
ցաւ 12 աստիճանից, միայն եղանակը մերկայի էր»:

Թիֆլիս հասել են ձեռնածուներ, որոնք ներ-
կայացուցան են տալիս Արծրունու թատրոնում:
Այսօր, շաբաթ օր, լինելու է նրանց երկրորդ
ներկայացումն:

Հինգշաբթի, 24-ին նոյեմբերի, Արծրունու թա-
տրոնում եղաւ հայոց ներկայացում: Ժողովուրդը
բազմաթիւ էր:

Դեկտեմբերի 6-ին իշխան կառավարչապետի
տանը լինելու է կրկին մի պարահանդէս: Այս
անգամ պարահանդէսը զգեստաւոր վաճառ
լինի (կոստիւմիւրովանի բալ):

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

— «Post» լրագրի հաղորդութեան համեմատ,

գործունեայ մարդը գիշեր ու ցերեկ զբաղված էր
նրանով, և որպէս նա տանվում էր նրա պատ-
ճառով: Օլգան կատարելապէս բաւականութիւն
էր տալիս իր բոլոր մտադրութեանը և իր բոլոր
խառնադրութեանը: Բայց միայն այն ժամանակ,
երբ օրիորդը տեսաւ, որ արտասուքը թափվում
էր նրա աչքերից, իր ձեռքը տուեց նրան և ասաց.
ես թող եմ տալիս ձեզ համբուրել իմ ձեռքը:
— Բայց իմ կար մի չար չուն, որը կծող էր, դա միշտ
խաղ էր անում Օլգայի հետ, իսկ յետոյ բարկա-
նալով, պատաստում էր նրա հագուստը: Օրիոր-
դը միշտ հեռացնում էր իրանից այդ շանը և ա-
մեն անգամ ձեռում էր նրան, մինչև, վերջապէս,
ինքն էլ սկսեց սիրել նրան: Այսպէս եղաւ և
նրա ամուսնի հետ: Օրիորդը այնքան երկար
տանջւում էր նրան, մինչև, վերջապէս, ինքը
զրկեց նրա պարանոցը, և սիրոյ առաջին հա-
մարտը դողողող նրա շրթունքի վրա: Հետեւեալ
օրը Միշէլը եկաւ. մեր տունը քառաձի կառքով
և սև ֆրակ հագած. նա սովորականից աւելի
զուսպեալ էր: Մի քանի րոպէից յետոյ ամեն
ինչ վերջացաւ, և Օլգան դարձաւ նրա հարսնացուն:
Օրիորդը մտածում էր, որ ամեն ինչ կատարվե-
ցաւ այնպէս, որպէս հարկն էր, թէ ինքը փառա-
ւոր կերպով անօրինակ իր աղաքան, և թէ ուրիշ
ները նրան նախանշվում էին, և այդ բաւական
էր: Միանգամ երեկոյան նա նստած էր Միշէլի

օրերում փարիզի մէջ կը հրատարակվի պատե-
րազմական մի նոր կանոնադրութիւն, որ ստորա-
գրված է հանրապետութեան նախագահից հոկ-
տեմբերի 26-ին: Արժեքները պաշտպանելու և նրանց
վրա յարձակվելու վերաբերեալ յօդուածները ա-
պացուցանում են, որ վերջին պատերազմի դասե-
մնացել: Արժեքների հրամանատարների պատուի-
րած է, որ նրանք չը փակվեն ամբողջ պարիսպ-
ներում, որ բացարձակ պաշտպանեն ամբողջը,
մինչև վերջին րոպէն պատասխանեն թշնամու
կրակին և անձնատուր չը լինեն, մինչև չը սպառ-
վեն պաշտպանութեան բոլոր միջոցները: Եթէ
զօրքերը ստիպված լինեն անձնատուր լինելու,
նրանք պարտաւոր են այրել իրանց բոլոր զրօ-
շակները:

— «Köln Zeitg.» լրագրի հաղորդութեան հա-
մեմատ Ֆրանսիայի պատերազմը Չինաստանի հետ
անգլիկ եկամուտներ կը տայ Մուշէլի ջրանցքի
ընկերութեանը: Օրինակ, Կոխիսիկում ուղարկված
է այնտեղից վերադարձած բեռնակիր մի նաւը
Ֆրանսիային 600000 ֆրանկ կը նստի:

— «Pigaro» լրագիրը հաղորդում է, որ Ժիւլ
Ֆերրի ասել է հետեւեալը Տօնկինի մասնաժողո-
ւին: «Ահաբեկչութիւնը, որին մենք անկարող
ենք ընդդիմանալ, ստիպում է մեզ արշաւել Բալ-
կանի վրա»:

— Գերմանական լրագիրները լի են հեռագիր-
ներով աշխարհի բոլոր ծայրերից, որոնք հաղոր-
դում են Լիւթիքի յիշատակը տօնելու լուրեր: Եւ-
րոպայի մասուր մեծ շարժման տեղեւոր յիշա-
տակի գործած տպագրութիւնը չէ անհետանում,
թէպէտ աւելի հետաքրքիր և անհանգստացնող
հարցեր են ծագել: Օրերում Օկաֆօրի համա-
լսարանի ուսանողները և պրօֆէսորները Վիլհելմ
կայսրին չնորհաւորական մի հեռագիր ուղար-
կեցին Լիւթիքի ծննդեան 400 ամեակի առիթով:

— «National Zeitg.» լրագրին գրում են Լօն-
դօնից, որ եղիպտական զօրքերի յաղթվելու
պատճառով անգլիական կառավարչական շրջան-
ները այն կարծիքի են, որ այժմ տարածում է
անգլիական զօրքերի տեղափոխելը Եգիպտոսից
Անգլիա, բայց անգլիական ծովային վարչութիւնը
պատրաստութիւններ է տեսնում նրանց շուտով
տեղափոխելու համար: «Standard» լրագիրը այն
կարծիքի է, որ Անգլիան պէտք է դրաւ Մուշէլին:

— «Standard» լրագրի փարիզի թղթակիցը հա-
ղորդում է, որ Ֆրանսիան անհամբերութեամբ
սպասում է այն րոպէին, երբ անգլիական զօր-
քերը կը թողնեն Եգիպտոս, որպէս զի նրանց
տեղ իր զօրքերը ուղարկէ: Ֆրանսիան չափազանց
անհանգստացած է իր դրութեամբ: Եգիպտոսի մէջ
և շուտով Եւրօպան Եգիպտոսի մասին աւելի շատ
բան կը լսէ, քան թէ Տօնկինի և Չինաստանի
մասին: Թղթակիցը վերջը ասում է, որ այդ բա-
նը նա լսել է Ֆրանսիական միլիտարութեան մէջ
աղբեղութիւն ունեցող մի քանի անձինքներից:

— Լրագիրները հաղորդում են, որ կայսերական
հրամանով գեներալ Լին նշանակված է չինական
զօրքերի գլխավոր հրամանատար Տօնկինի մէջ:

հետ բայ լուսամուտի հանդէպ և լսելով, թէ ինչ
դատողութիւններ էր անում նա պառնական ցե-
ղերի ապագայի մասին, մի և նոյն ժամանակ կա-
րում էր մի քան իր օժիւրի համար: Յանկարծ նը-
րանց առջև յայտնվեցաւ Տօրալը, գունաթափ,
որպէս մի ուրուական. նրա աչքերը դուրս էին
վազում իրանց շրջանակից, իսկ արիւնը առա-
տութեամբ հոսում էր նրա կոկորդից:

— Այդ, ա՛ղ, — վերջապէս ձայն տուեց նա, և ա-
ւելի ոչինչ ասել չը կարողացաւ: Օլգան շտապով
բաց արեց դռները պահարանը և նրան աղ խմա-
ցրեց: Միշէլը լուսամուտից դուրս թռաւ վարժա-
պետին օգնելու: Տօրալը անյայտ կերպով և դը-
ժուարութեամբ կոչ էր տալիս աղը: Միշէլը տա-
րաւ նստացրեց նրան միջնաւոր նստարանի վրա:
Օլգան ջուր բերեց, փոքր առ փոքր արեան հո-
սումը դադարեց: Տօրալը փակված աչքերով պառ-
կած էր, ինչպէս մի ննջեցեալ: — Հրամայեցե՛ք նը-
րան հանգստացնել անկողնի մէջ, — ասաց Միշէ-
լը. — դրա համար բժիշկ է հարկաւոր: — Նա ինքը
թռաւ ձիււ վրա և շտապեց դէպի ամենամօտ
քաղաքը: Գիշերը նա վերադարձաւ բժշկի հետ:
Տօրալին տարան նրա փոքրիկ անակող այգու մէջ,
և նա շուտով մեռաւ: Մեռելուց առաջ նա ցան-
կացաւ տեսնել Օլգային: Նա արդէն չէր կար-
գանում խօսել, երբ Օլգան եկաւ, միայն նրա
շրթունքները կամաց չարժում էին և կուրծքը

Խնամի զօրքերը հրաման են ստացել անյապաղ
ուղևորվել դէպի սահմանները և միանալ «սե-
ղօշակներին» հետ, որպէս զի ընդդիմադրեն Ֆրան-
սիացիներին, եթէ նրանք արշաւեն հարաւային
նահանգների վրա: Չինական կառավարութիւնը
այդ զօրքերի համար պատրաստում է ազատութեա-
նք և փողեր, որոնք կը վերցվեն հարաւային
նահանգների զանաւարներից: Խնամի զօրքերին
հրամայած է պաշտպանել սահմանները:

— Մադրիդից «Temps» լրագրին հաղորդում
են, որ նոյեմբերի 12-ի զօրախաղից յետոյ գե-
րմանական թագաժառանգը մի երկար հեռագիր
ուղարկեց Բերլին այն լաւ տպագրութեան մա-
սին, որ գործեցին նրա վրա սպանիական զօր-
քերը: Հանդիսաւոր ձայնի ժամանակ պալատի
մէջ թագաւորը առաջարկեց Վիլհելմ կայսրի կե-
նացը: Թագաւորը և թագաժառանգը Ֆրանսերէն
էին խօսում: Գերմանական թագաժառանգը ցա-
ւակցութիւն յայտնեց, որ կայսրը անձամբ չը
ուղարկեցաւ այցելել սպանիական թագաւորին:
ձայնից յետոյ տեղի ունեցած ընդունելութեան
ժամանակ թէ սպանիական թագաւորը և թէ
Խրիստիան և Խաբէլլա թագուհիները առանձին
ուղարկեցին վերաբերվեցին Ֆրանսիական դիւ-
պանին, որին կոմս Սօլմս ներկայացրեց գերմա-
նական թագաժառանգին: Վերջինը երկար ժա-
մանակ խօսակցում էր Ֆրանսիական դեսպանի
հետ: Գերմանական բոլոր օֆիցերները ներկայա-
ցան դեսպանին: Հանրապետութեան նախագահ
Գրէվիին ասած խօսքերը սպանիական դեսպան
մարշալ Մէրանօին Սպանիայի մէջ շատ լաւ տը-
պագրութիւն գործեցին:

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Վ. ե. ջ ա գ աւ. փ ո թ ու ի կ ա լ ի ց կ ե ա ն. քը: —
Բանում (Բրէտանում) այս օրերս մեռաւ 109
տարեկան Ալէս Կօնէլիկ Ֆրանսիական հռչակաւոր
հաղապար: Նա ծնվեցաւ 1774 թ. Լին, և 20 տարեկան
հասակում, որպէս լաւ հրացանաձիգ, զինուոր
տարվեցաւ: Բրէտանում նա պատկերացաւ և սկսել
էր իր աշխատանքով փող յետ ձգել, որ յանկարծ
նրա կինը փախաւ մի ժանդարմի հետ միասին,
տանելով այդ փողերը: Կօնէլիկ տեղական բոլոր
իշխանութիւնները ոտի կանգնեցրեց, բայց տես-
նելով, որ այդ անօրուտ է, վճռեց ինքն գործել:
Շարքում նա պատահմամբ ծանօթացաւ Շօֆֆերի
աւագակալների հետ և միացաւ նրա հետ: Երբ
այդ աւագակալների առաջնորդը բռնվեցաւ և
մահուան դատապարտվեցաւ, Կօնէլիկ յանձն
առաւ աւագակալների առաջնորդութիւնը և իր հա-
մարձակ զորքերով սարսափ գցեց ամբողջ Բրէտա-
նի վրա: Շարքում, օրինակ, նա օր ցերեկով դե-
րի վերցրեց մի նշանաւոր պաշտօնեային և քա-
ղաքից օրպէս փրկանք պահանջեց իր խմբի երկու
կալանաւորված անդամների ազատութիւնը: Բայց
Կօնէլիկ, այդ ամեն յանդիմութիւնների մէջ, չը
մոռացաւ իրան առաջնորդող գաղափարը — վրէժ-
խնդրութիւնը: Տեղեկանալով, որ իր կինը սիրե-

կանի հետ միասին ապրում է Գուրդանում, նա
երեք ընկերներով ուղևորվեցաւ այնտեղ: Թշուա-
ւականներին դուրս քաշեցին անկողնից, բոլորո-
վին մերկ կապեցին յարդի դէղի վրա և պրեցին
յարդը: Նրանցից մինչև անգամ հետք չը մնաց:
Երբ պօղիցիան վճռեց սպանել չարագործին, Կօ-
նէլիկ աւելի բարեւոք համարեց թողնել այդ կեղ-
տոտ արհեստը: Նա թողեց աւագակալների խումբը
և կողոպտած հարստութիւններով փախաւ Բէլգիա,
իսկ այնտեղից գնաց Անգլիա: Այնտեղ նա պա-
րապտում էր անասունների առետուրով և որովհետեւ
ժամանակի հետ նրան էլ մոռացան, նա 1815
թ. վերադարձաւ Ֆրանսիա և բնակվեցաւ Բան-
նում: Նա այնտեղ էլ մեռաւ որպէս խաղաղ քա-
ղաքացի:

Մի մեծ տան բնակիչ արժանաւորութեամբ ա-
սում էր իր հարեաններին. «Եթէ տանտէրը յետ
չի վերցնի իր խօսքերը, որ ինձ այսօր առաւօտ
ասեց, ես մէկ րոպէ չեմ մնալ նրա տանը: Իսկ
ինչ ասեց նա քեզ — Նա ինձ ասեց, որ... որ ես
կարող եմ ուրիշ բնակարան որոնել»:

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՄՆԻՍՏԱՅԻՆ ԳՐԻՐԱԿԱՆՈՒԹԵՆԻՑ

Ս. ՊԵՏԵՐՅԱՆԻ, 24 նոյեմբերի: Նոյեմ-
բերի 26-ին գինուորական շքանշանի տօնի
և Պէտր Նիկոլայիչի և Գիօրգի Միխայիլ-
օվի Մեծ Իշխանների երգման օրը պալատի
մէջ մեծ ընդունելութիւն է նշանակված և
մաղթանք, իսկ երեկոյեան Բարձրագոյն ճաշ
Ձմերային պալատի Նիկոլայիչի դահլիճի
մէջ: Զարեակշանսկի շրջանի կառավարիչ
գեներալ-մայոր Իվանով նշանակվում է Ֆեր-
դանի շրջանի գինուորական նահանգապետ:
«Новое Время» լրագիրը հաղորդում է
իրեն լուր, որ հզօնց կը կայանայ Կօնստն-
դի մասնաժողովի վերջին նիստը և այնու-
հետեւ «Правит. Вѣстн.» լրագրի մէջ
կը սկսվի նախագծերի ապագրութիւնը: Ե-
կող տարի կը տպագրվի նկատողութիւնե-
րի հաւաքածուս այդ նախագծերի մասին,
կը հրաւիրեն հմուտ անձինք և մասնա-
ժողովը կը փակվի:

20 Նոյեմբ. 24 նոյեմբերի: Կանտոն հասած
չինական գեներալ Պօնդ ամրացնում է
քաղաքը ցամաքից և ծովից և յայտնեց
օտարականներին, որ եթէ Չինաստանի և
Ֆրանսիայի մէջ պատերազմ սկսվի, նրանք
իրանց միասնեց պէտք է Ֆրանսիական կա-
ռավարութեանց պահանջեն:

10 Նոյեմբ. 24 նոյեմբերի: Ֆրանսիացիներ-
ը ուժեղացնեցին Մոզիլայի և Տանկրաֆա
քաղաքները Մադագասկարի հիւսիս-արեւե-
լեան ափի վրա, և երկու նաւեր ուղարկե-
ցին ուժեղացնելու համար Գօֆին ամրոցը
և ուրիշ կէտերը հարաւային ափի վրա:
ՍԻՐԵՆՑ, 24 նոյեմբերի: Աւստրալիական
գաղթականների հաւատարմատարների խոր-
հուրդը կարծիք յայտնեց, որ Նոր Գվինեա
միացվի Աւստրալիայի հետ:

Խմբագիր — հրատարակող ԳՐԻՐԱՆՈՒ ԱՐԺՈՒՆԻ

բանը հէնց զրա համար են, — մտածում էր Օլ-
գան ինքն իրան, — որ հոգ տանեն մեր դուրսնու-
թիւնների համար, որ օգնեն մեզ անարժէք կեր-
պով վարելու մեր ժամանակը և, ի վերա այսր
ամենայնի, հրձվեն մեր գեղեցկութեամբ և, ծըն-
կնքի վրա խնամաւորութեամբ, աղօթեն մեզ համար: —
Մօտաւորապէս այս եղանակով, օրըստօրեայ, անց-
նում էր նրա կեանքը: Մտկեցան նրա համար և
զատակներ, որոնք շատ զբաղեցնում էին նրան, և
մի քանի տարի նա իրան բաղդաւոր էր համա-
րում: Նա խօ չէր ձանաչում մի այլ երջանկու-
թիւն. նրա սիրտը հանդարտ էր և մեռած: Միայն
երբեմն — բայց այդ հազիւ էր պատահում — երբ
նա անձնատուր էր լինում բանաստեղծու-
թեան, մի ինչ-որ բան շնչում էր նրա հոգու
մէջ. նրան սկսում էր տանջել մի ազատ ցանկու-
թիւն, զգում էր մի ըզը՝ անբացատրելի ծարաւ:
Անհասկանալի վրդովմունքը աշկոծում էր նրա
արիւնը, և տեսողային տապը զգացնում էր մինչև
անգամ նրա մատների ծայրերում: Եւ այսու ամե-
նայնիւ, ամեն ինչ կը մնար իր կարգին, եթէ նը-
րա ամուսինը հասկանալու լինէր, թէ անհրաժեշտ
է ժամանակ առ ժամանակ նրա սնտախառնութե-
ան տալ նոր սնունդ: — Լօպոլդը այդատմաներիս
չէ հաւատում:

(Կը շարունակվի)

Յ Ա Յ Տ Ա Ր Ա Ր Ո Ւ Թ Ի Ի Ն Ն Ե Ր

Շուշու բնակիչ, կոլեժսկի ընդհատարար **ԼԵՎ ԱՆԲԵԿ ՎԱՐՍՁՈՎ**, յայտնում է հատարակութեանը, որ ՇՈՒՇՈՒՑ մինչև երկաթուղու եկևիտն (նախկին Ագրակի) կայարանը, կամ հակառակ, յարմար և մի օրով ընթացքում ճանապարհորդելու համար նա կազմել է ութ ՏԵՂԵՐ ունեցող, շատ ՅԱՐՄԱՐ և ընդարձակ **ՕՄՆԻԲՈՒՄ**, որով անցնելու համար մի ճանապարհորդից վերցվում է 5 ռ., իրաւունք ունենալով 1 1/2 ՊՈՒԿ իրեր տանել, իսկ եթէ զրա- նից ծանր լինեն, իւրաքանչիւր պուզից 40 կ. կը վերցվին: Ճանապարհորդի իրերը 3 պուզից աւելի պէտք է չը լինեն: **ՕՄՆԻԲՈՒՄ** գնացքները կը սկսվեն ներկայ **ՆՈՅԵՄԲԵՐԻ** 1—6 (3)

Անդրկական հիւանդի շոգենաւ

„ՍԻԻԵՆԻԱՄ“

Հասաւ Բաթում և մօտաւորապէս զեկտեմբերի 10-ին կուղևորվի

ՀԱՄԲՈՒՐԳ

Իսկ անդրկական երկաթէ շոգենաւ

ԲՈՆ

սպասվում է Բաթում 1884 թուականի մօտաւորապէս յունվարի 10-ին և կուղևորվի

ԼՕՆԻՍՆ ԿԱՄ ԼԻՎԵՐՊՈՒԼ

Ապրանքներ ուղարկելու համար դիմել Պ. Պ. ԷԼԷՐՍ ԲՈՒՐՂԱՐՏ և ԸՆԿ. Բաթում: 2—5

Ես իմ սեպհական **ԵՐԵՔ ՅԱՐԿԱՆԻ ՏՈՒՆԸ**, որ գտնվում է **ԲԵԴՂԵՂԵՄ** եկեղեցւոյ դաւթում, **ԾԱՆՈՒՄ ԵՄ ՄԱՏՁԵԼԻ ԳՆՈՎ**, ցանկացողները կարող են դիմել ինձ: 3օվհաննէս աւագ քահանայ **ՏԵՐ ԴԱԻԹԵԱՆՑ** 1—1

Բ. ԸՆԿՎԵՐԻԵԱՆԻ

լրագրական գործակալութեան գրախառնանոցում

ԹԻՖԼԻՍԻ ՄԷՋ

Բաժանորդագրվում են ամեն տեսակ պարբերական հրատարակութիւններին, ինչպէս տեղական, Ռուսաստանի, նոյնպէս և Արտասահմանեան:

Հասցեն:—Тифлисъ. въ Газетное Агентство В. Шавердова.

7—10

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՎԱՐՁՈՒԹԻՒՆԸ յայտնում է յընդ- հանուր տեղեկութիւն, որ այս տարվայ զեկտեմբերի 1-ին, առաւօտեան 12 ժա- մին, նրա ներկայութեամբ աճուրդ կը կա- տարվի կապալով ապուլ Հաւաքարի քաղա- քային ամարանոցը՝ զաջ պատրաստելու համար, 229 զեսետտին 1560 քառակուսի սաժէն տարածութեամբ, 1884 թւի յուն- վարի 1-ից մինչև 1887 թւի յունվարի 1-ը ժամանակամիջոցով:

3—3

ԹԻՖԼԻՍԻ ՀԱՄՔԱՐՆԵՐ ԻԻՐԻԻ ՖԵՕԴՈՐՈՎԻՉ ԱՍԿԵՐԴՈՎԻ ԳՐՈՒԹԻՒՆ- ՆԵՐԻՑ

1883 թուականի հրատարակութիւն: Այդ զիւրը ծախվում է յօգուտ Արհեստից ու- սուժնարանի ազգատ աշակերտներին, Շապեր- քովի Լրագրական գործակալութեան մէջ: 5—10

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՎԱՐՁՈՒԹԻՒՆԸ իր ներկայութեամբ այս թւի նոյեմբերի 30-ին աճուրդ նշանա- կելով 220 կուր, սաժէն կտրած քարեր և 140 կուր, սաժէն աւագ հասցնելու հա- մար, յայտնում է զրա մասին յընդհանուր տեղեկութիւն, որ ցանկացողները վերցնել այդ կապալը՝ ներկայանան աճուրդին նշա- նակված օրը, առաւօտեան 11 ժամին: Պայ- մանները կարելի է տեսնել վարչութեան մէջ ումեն օր առաւօտեան 10 ժամից մին- չև 2 ժամը կեսօրից յետոյ:

3—3

ԹԻՖԼԻՍԻ տեխնիկական ուսումնա- րանի մօտ ծախվում է ԳԱՏԱՐԿ ՀՈՂ: Գնի մասին տեղեկանալ՝ Գօլովնիսկի պրօ- պէկտ, առան Սարաջեվի, № 14:

6—6 (3)

Մ. Ն. ՏԵՐ-ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆԻ ՊԱՇԵՍ

ՄԵԾ ՔԱՆԱԿՈՒԹԵԱՄԲ ԵՒ ՄԱՆՐԱԾԱԽՍ

ԱՐՄԵԱՆՍԿԻ ԲԱԶԱՐ, ԿԱՏՈՒԹԵԱՄԱՑԱ ՓՈՂՈՑԻ ԱՆԿԻՆ, ՏՈՒՆ № 13

ՎԻՆՆԱՅԻ ԿԱՐԱՍԻՔ, զանազան աթոռներ 35 ռուբլուց զիւծին, բազի- թոռներ 6 ռ., զիւլաններ 12—25 ռ., կաշիքի, մանկական աթոռներ և այլն: ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԵՒ ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՄԱՀՃԱԿԱՆՆԵՐ, ճանապարհի մահճակալներ, պա- հարաններ, ծալվող սամօվարներ: Չեմօդաններ 2 ռ. 75 կ.—26 ռ., սակի- յած ձեռքի և ուսից կախելու, ճանապարհի սոււմաններ, ՃԱՆԱՊԱՐՀԻ ԱՐԿԱՆ 5 ռ. 50 կ.—30 ռ.:

Սամօվարներ, խոհանոցի պղնձէ ամաններ, կօֆէյնիկ, թէյյամաններ, ութ- ներ և աղաղու գործիք, գերմանական էմալով ամաններ, ԵՐԵՍ ԼՈՒՆԱՆԱԼԻ ՄԱՐ- ՄԱՐԻՕՆԻ ամաններ 40 ռ., երես լուսնալու պղնձէ և ժեստի ամաններ:

ՊԱՏԻ ՀԱՅԵԼԻՆԵՐ 9 ռ., տուայէտի հայելներ 2 ռ. 40 կ.—13 ռ., զանազան մետաղների մոմակալներ 1 ռ.—15 ռ., սեղանի գզալներ 4 ռ. 50 կ. և թանգ, թէյի գզալներ Ֆրամէի, մելիօրի, լեհական և բրիտանական արծաթից աւելի էժան, քան թէ ուրիշ տեղ, գանակներ, պատառաքաղեր 2 ռ.—26 ռ.:

ՎԱՐՇԱՎԱՅԻ ԿՈՇԻԿՆԵՐ կանանց և մարդկերանց, հովանոցներ կանանց և մարդկերանց, ուստական և անգլիական պողպատէ և երկաթէ գանակներ, յայտ- նի գործարաններից, 10,000 հատ անգլիական և գերմանական կողպէքներ 10 կ. և աւելի:

ՐԵՎՈՂՎԵՐՆԵՐ զանազան տեսակի 3 ռ. 50 կ.—35 ռ., պարօններ ըզօլվե- ռերի համար, հրացան 6 ռ. և աւելի, զանազան վեշալաններ, կշիռքներ: Անգ- լիական և ամերիկական կշեռիկ 50 կ.—2 ռ. արշինը:

Մշտապէս ունեւ 10,000 Ֆ. ԹԷՑ Պօպօլ եղբայրների, կաֆէ ՄԻԽԵԼՍՈՆԻ, թէյի համար խմորէկէն Էյնեմի, ՐԷՅԵԿԱՐԻ սիգարներ, հոտաւէտ ջուր (Օդը- կօյն) ծխող փոշիք, պուզրա, գլիցերինի սապօն և այլն, աւելի էժան քան թէ ուրիշ տեղ:

ՄԵԾ ՔԱՆԱԿՈՒԹԵԱՄԲ զաւանդէլի զանազան ԱՊԱՆՔՆԵՐ, ծխախոտի արկղ, դրամարկղ, քսակներ, սանդղներ, շապիկներ, լայիկ ձեռնոցներ կանանց, գինու- րական զամէի ձեռնոցներ, դարուս, թելեր, բրօնզի և մարմարիծի թանաքաման- ներ, մետրամաններ, գրիչներ, մոտիաներ, գրչակթեր, սուրղուչ, փօստի թուղթ, ծրարներ և այլն:

ՄԵԾ ՔԱՆԱԿՈՒԹԵԱՄԲ խցաններ (պրօբկա) հանքային ջրերի, դարեժրի, զի- նու և զեղառան ապրանքների համար, նոյնպէս և ուրիշ առարկաներ:

Վերև յիշված բոլոր առարկաները ունեւ մեծ քանակութեամբ և ստանում ես ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ և ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ գործարաններից անմիջապէս:

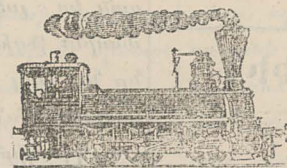
Առևտրականներին զիջումն և առանձին պայմաններ:

Օտարաքաղաքայի կարող են դիմել. ТИФЛИСЬ. М. Н. ТЕРЬ-НИКОГОСОВУ. 81—100

Վերականգնեցնող **ՄԱԿ-ՄԱՍ ՏԵՐ**, մազերը ամրացնող և նրանց **ԲՆԱԿԱՆ ԳՈՅՆԸ** վերադար- ձնող: Գինը 2 ռ. շիշը, **ՓՈՍՏԱ- ՅՈՎ** ուղարկված 2 ռ. 49 կօպ. **ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ** խանութի մէջ

Մի և նոյն տեղը **ԻՆՆԱՅԻ ԻԿ**, մազերը ամրացնող հա- մար, 1 ռ. ամանը և վրձին գլխա- ցաւի զէմ, **ՏՈՒՍԼԷՏԻ ՍԱ- ՊՈՆ** և հոտաւէտ ջրեր և ա- 91—100

ԱՆԴՐԿՈՎ ԿԱՍԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂՈՒ ԳՆԱՅՔՆԵՐ

ՃԱՆԱՊԱՐՀՈՐԴՆԵՐԻ ԳՆԱՅՔՆԵՐ ԲԱԹՈՒՄԻ ԵՒ ԲԱԳՈՒԻ ՄԷՋ

Կայարան	Գալիս է	Գնում է	Կայարան	Գալիս է	Գնում է
Բաթում . .	—	8— առ.	Բազու . . .	—	10—23 առ.
Սամարեղի .	12—2	12—18	Գանձակ . .	12—20	12—48 զիշ.
Րիօն . . .	1—9	1—22	Թիֆլիս . .	7—49	8—31 առ.
Սուրամ . .	6—8	6—11 երեկ.	Գօրի . . .	10—56	11—
Միխայլովօ .	6—23	6—33	Միխայլովօ .	12—26	12—46
Գօրի . . .	7—53	8—2	Սուրամ . .	12—58	1—1
Թիֆլիս . .	10—25	11—11	Րիօն . . .	5—54	6—9 երեկ.
Գանձակ . .	6—20	6—39 առ.	Սամարեղի .	7—	7—20
Բազու . .	8—8 երեկ.	—	Բաթում . .	11—21 երեկ.	—

ԽԱՌՆ ԳՆԱՅՔՆԵՐ ԹԻՖԼԻՍԻ ԵՒ ՍՈՒՐԱՄԻ ՄԷՋ

Կայարան	Գալիս է	Գնում է	Կայարան	Գալիս է	Գնում է
Սուրամ . .	—	1—38 զիշեր	Թիֆլիս . .	—	3—11
Միխայլովօ .	1—50	2—5	Գօրի . . .	6—30 երեկ.	6—41
Գօրի . . .	4—6	4—30	Միխայլովօ .	8—41	8—56
Թիֆլիս . .	8—առաւ.	—	Սուրամ . .	9—8 երեկ.	—

ԽԱՌՆ ԳՆԱՅՔՆԵՐ ՍԱՄՏՐԵԿԻԻ ԵՒ ՓՈԹԻԻ ՄԷՋ

Կայարան	Գալիս է	Գնում է	Կայարան	Գալիս է	Գնում է
Փօթի . . .	—	8—45 առ.	Սամարեղի .	—	7—30 երեկ.
Սամարեղի .	11—39 առ.	—	Փօթի . . .	10—24 երեկ.	—